

GU
NI
TA

G u n i t a L a g z d i ŋ a

GU
NI
TA

821.174-31

La 229

Vāka dizaina autore **Natālija Kugajevska**

Vāka noformējumā izmantots fotoattēls no

© tetiana/stock.adobe.com

Grāmatas noformējumā izmantota **Gunitas Lagzdiņas**

#soulart glezna “Piedošana”.

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Gunita Lagzdiņa, 2024

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2024

ISBN 978-9934-32-447-5

*Romāns veltīts Inesei Šternai –
gaišākajai un stiprākajai dvēselītei,
kuru man bija tā laime pazīt
(diemžēl pārāk īsu brīdi)*

Tavās acīs smieklu dzirkstis stīdz.
Tavām lūpām smaidīt gribas līdz.
Tava sirds ikvienam durvis ver,
Saujām laimes puteklišus ber.
Ber un ber, un ber...
Mūžam!

PRIEKŠVārds

Sveiks, lasītāj!

Vai tici, ka cilvēka vārds ir kods, kas kaut kādā nezināmā veidā ietekmē tā nēsātāju, piešķir tam rakstura vai citas iezīmes? Reizēm, pat ja cilvēku nepazīstam, kolīdz uzzinām tā vārdu, mūsos raisās asociācijas, kas gribot negribot veido priekšstatu par viņu.

Vienalga, vai mēs pētītu pēc nozīmes un izcelsmes, pēc numeroloģijas, kur katram burtam atbilst savs cipars un tie visi kopā veido unikālu stāstu, vai meklētu citas ietekmes, vārds kodē tieši tāpat kā dzimšanas laiks un vieta. Un vislielākajā mērā es par to pārlicinos savā rakstnieces pieredzē.

Varbūt Tu jau zini, kā top mani daiļdarbi. Ja ne, īsumā izstāstīšu. Parasti man nav nekādu shēmu, plānu, pat ne ideju, ko rakstīt, tikai nepārvarama vēlme (vajadzība) stāstīt stāstus. Principā es piesēžos pie baltas lapas, un top brīnums, kas dažkārt pārsteidz mani pašu, jo es nekad nezinu, kāda žanra un cik garš teksts sanāks (stāsts vai romāns), kas un kādi būs mani varoņi, ko viņi pieredzēs utt. Sižets fantastiskā kārtā top laika gaitā, kad varoņi, lai cik jocīgi tas skanētu, uztic man savu stāstu un es to tikai uzlieku uz papīra (to sauc par rakstīšanu plūsmā). Vienu gan es izdaru pati – piešķiru saviem tēliem vārdus. Proti, pirms ķeros pie rakstīšanas, paņemu kalendāru un,

šķirstot to, izmeklēju personvārdus, kuri manī kaut kādā veidā atbalsojas. (Kā vēstīts tajā dižākajā no stāstiem – iesākumā bija vārds.) Un tad, kā jau teicu, mani varoņi sāk dzīvot paši savu, no manis neatkarīgu dzīvi.

Eksperiments “Gunita” sākās pēc ilgu gadu nesekmīgiem pūliņiem atrast grāmatu, kurā galvenā vai vismaz otrā plāna “aktrise” būtu nosaukta manā vārdā. Jo man tik ļoti gribējās zināt, kā tas ir – iejusties tēlā, kuru sauc tāpat kā mani. Arī kā rakstniecei man vienmēr bijis interesanti uzzināt, kā lasot jutušies lasītāji, sevišķi tie, kuriem esmu devusi šo īpašo iespēju – identificēties ar vārdabrali vai vārdamāsu. Ik pa laikam apvaicājoties radiem, draugiem, paziņām, kopīgi nonācām pie secinājuma: nu nav nevienam no mums ceļā trāpījusies grāmata par Gunitu. Ja šis vārds arī kaut kur figurējis, tad pazībējis kā krītoša zvaigzne augusta naktī – tik nenozīmīgā lomiņā, ka labākajā gadījumā izpelnījies vienu repliku vai pat tikai vienreizēju pieminēšanu. Kad pirms pāris gadiem šo sāpi izraudāju savā soctīkla profilā, kur man ir tūkstošiem kontaktu, tostarp daudzas bibliotēkas, tieši tāpat nesaņēmu nevienu norādi, kas līdzētu atrast meklēto. Toties no kādas lasītājas (paldies, Agnesīt!) man tika īss un kodolīgs ieteikums: “Nu, bet uzraksti pati!” Hmm! Šī doma manā prātā kaut kur aizķērās.

Un tad tas notika! Tajā pašā internetvietnē es pamanīju Mazzalves bibliotēkas ierakstu (paldies mazzalviešiem par burvīgo tradīciju!), kurā šīs iestādes darbinieki, sekojot vārda dienu kalendāram, ieteica lasītājiem grāmatas, kurās pieminēti tās dienas gaviļnieki. Tā es beidzot uzzināju, ka vismaz viena otrā plāna varone Gunita tomēr ir! Tā izrādījās Ievas Bonderes (Evas Mārtužas pseidonīms)

radīta – romānā “Irbes skarbās māsas”. Gunita ir viena no Irbes māsām un, kā jau noprotams pēc nosaukuma, ne visai mīlīga rakstura. Es gan arī neesmu balta un pūkaina, tomēr identificēties ar šo varoni man nenācās viegli. Mums nav pilnīgi nekā kopīga, vien vārds. Un tā, piedzīvojusi vilšanos, gaidīju nākamo reizi, kad sastapšu kādu fantāzijas pasaules Gunitu.

Tikmēr doma par rakstīšanu pašai apciemoja mani arvien biežāk un biežāk. Un, kad, pabeigusi romānu “Pareizs laiks”, es atkal piesēdos pie baltas lapas, lai sāktu ko jaunu, visai pārlicināti izlēmu – tagad taps stāsts vai romāns par Gunitu! Vismaz mēģināšu. Nezināju, kur tas mani aizvedīs, kāda būs mana Gunita (vai līdzīga man?) un kas ar viņu notiks, bet šis eksperiments manī izraisīja tādas izaicinoši satraucošas trīsas kā bērņībā, nedarbus darot. Šī romāna tapšanas laikā piedzīvoju arī līdz šim dziļāko radošo krīzi un vairākus spēcīgus satricinājumus reālajā dzīvē, taču mans uzstādījums allaž bijis – koncentrēties uz pozitīvo, nevis negatīvo. Uz ieguvumiem, nevis zaudējumiem. Tāpēc – lai vairojas labais!

Nevaru nepastāstīt par vēl vienu brīnumainu notikumu romāna tapšanas laikā. Kādu dienu, kad es atkal pierakstu to, ko man stāsta būtne ar manu vārdu, prātā iešaujas galvenās varones uzvārds – Pērle. Nezinu, no kurienes un kāpēc, pabrīnos, jo parasti uzvārdos izmantoju kaut ko no floras elementiem (Ozolkalns, Sūniņa) vai vāciskos salikteņus (Baumane, Goldmanis), bet – ja jau Pērle, tad Pērle! Pēkšņi noplīnkšķ mans mobilais telefons, vēstot par pienākušu ziņu. Atveru to un apstulbstu. Pirmais teikums skan tā: “Gunitiņ, Tu taču esi pērle!” Pēc tā seko jūsmīga atsauksme (paldies, Kristīnīt!) par manu iepriekšējo

romānu “Pareizs laiks”. Ir tāds teiciens “palikt uz pauzes”. Tieši tas tobrīd notika ar mani. Neticīgi vēros saņemtajā ziņā, pie sevis nemitīgi atkārtodama: “Nu, kā? Kā tas var būt?” Kronis visam – vēstules beidzamais teikums: “Tagad ar nepacietību gaidu Tavu nākamo pērlī!” Pilnīgs kosmoss, vai ne?

Nu ko, tas ir noticis! Ir dzimis stāsts par Gunitu Pērlī! Kā šis eksperiments izdevies un vai šī vārda nēsātājam ir kas kopīgs ar Gunitu Lagzdiņu – par to spriediet paši! Man pilnīgi noteikti rakstīt bija interesanti. Un ar nepacietību gaidīšu atsauksmi, kā patika Tev.

Lai šī grāmata ir arī veltījums visām manām teju 2200 vārdamāsām! Starp citu, vai zinājāt, ka mūsu vārda izcelsmes pamatā ir “uguns” jeb poētiskā “guns”? Gunitas ir spridzīgas un dzirkstelīgas visādās nozīmēs. Varam būt gan enerģijas un sirdssiltuma devējas kā sveces, gan sprakšķošas un viegli uzliesmojošas kā elektrības vadi īssavienojuma brīdī, gan arī bīstamas kā sprāgstvielu lādiņš, kuram detonējot piemīt atombumbas jauda. Kuru atmodināsi, to dabūsi! ☺

Mīlestībā Gunita Lagzdiņa
SAPŅOT. MĪLĒT. LIDOT.

– Sasodīts! Sasodīts! Sasodīts! – bez mitas atkārtoju, daudzot pieri pret stūri un mēģinot aptvert, kā nonācu tik dziļā pakaļā.

Vēl pirms dažām stundām mana lielākā problēma bija kā ar vati piebāzta galva un puņķi, kas gāzās no deguna kā no Niagāras ūdenskrituma. It kā parasta saaukstēšanās, bet tik sūnaini jutusies nebiju kopš pērn pārslimotā kovida. Ja vien trīs dažādi eksprestesti nebūtu spītīgi rādījuši vienu strīpiņu, es domātu, ka esmu to briesmoni noķērusi atkārtoti. Toreiz galva sāpēja mēnesi no vietas, it kā būtu iespiesta skrūvspilēs. Mocīja tāds klepus, ka pastāvēja reāli draudi izklepot ne tikai plaušas, bet visu iekšējo orgānu sistēmu. Piedevām tas sīkais, traucējošais krēpulis rīkles galā tirinājās vēl mēnešus trīs pēc izslimošanas. Katastrofālo atmiņas pasliktināšanos pat pieminēt negribas. Likās, ka vecuma demence mani piemeklējusi savus četrdesmit gadus par agru. Kauns jau atzīties, bet kādu laiku it visur, bezmaz pat uz tualeti, gāju ar lapiņu un zīmuli kabatā. Vai nav trakums? Doties uz veikalu ar sarakstu rokā tagad daudziem ir jau ierasta lieta, taču man ne prātā nevarēja ienākt, ka atgādinājumus vajadzēs tik elementārām lietām kā izkārt veļu žāvēties, uzmanīt zupas katlu uz plīts vai aizslēgt dzīvokļa durvis. Gadījās

pat, ka darbā gāju kolēģei nodot ziņu no šefa, bet pa ceļam aizmirsu, kas tieši man jāsaka un kam, un ko es vispār daru pagrabstāva gaitenī, kur neatrodas neviens kabinets. Paldies Dievam, smadzeņu disfunkcija ar laiku mazinājās un nu vismaz vairs nebija tik visaptveroša, lai no rīta es aizmirstu silto, praktisko flaneļa naktskreklu nomainīt pret ofisa kostīmiņu vai neatcerētos, kā vadāms auto.

Ak jā, auto. Sasodīts!

Mana tumšpelēkā mazlitrāžas mazdiņa ar iesauku Kurkulis nu tupēja kupenā kā uz perēšanu sataisījusias cāļu māte un nebija izkustināma ne uz priekšu, ne atpakaļ. Labi, ka pirms brīža pretī nebrauca neviens cits spēkrats – baidījos pat domāt, kā varēja beigties mans zigzaga slidojums no vienas brauktuves malas uz otru ar trīskāršu tulupu¹ negaidītā un neplānotā daiļslidošanas priekšnesuma beigās. Par laimi, mans metāla Šoma Uno² likumā neizmeta vēl salto, bet tā vietā pēc galvu reibinošās piruetes piezemējās greidera sastumtajā sniega valnī kā augstlēcējs mīkstā matracī. Pat gaisa spilveni neizsprāga. Un, par divkāršu laimi, mans zaļām gļotām pilnais smadzeņpods noturējās uz pleciem, dzelžu (un savu!) stiprību nepārbaudījis.

Nu kāpēc gan man vajadzēja kaut kur triekties šādā laikā vai, precīzāk, pilnīgā nelaikā?!? Pulkstenis rādīja pustrīs naktī, un labā ziņa par to, ka uz ceļa nebija citu auto, vienlaikus nozīmēja arī to, ka neviens te garām var

---

¹ Tulups – lēcians ar griešanas daiļslidošanā.

² Šoma Uno – japāņu daiļslidotājs, trīskārtējs olimpisko spēļu uzvarētājs, divkārtējs pasaules čempions, četrpadsmitkārtējs “*Grand Prix*” medaļnieks.

nebraukt stundām. Līdz pilsētas robežai kilometru desmit. Pa šitādu šļuru iešus uz priekšu es tiktu ne ātrāk par Galapagu bruņrupucieni, kas velkas krastā norakt simtiem olu. Taču Kurkulim, tavu nelaimi, jau dega lampiņa, kas brīdināja par degvielas deficītu bākā, tātad motoru kurināt arī nevarēšu mūžīgi. Skaisti! Ja neizdosies nokārpīties no tā nolāpītā sniega vaļņa, aizmigšu mūža miegā savā noledojošajā skārda bundžā kā Sniegbaltīte stikla zārkā. Un jau pēc pāris stundām mani nepamodinās vairs neviens. Pat mans karsti mīļotais princis ne. It īpaši viņš ne. Sasodīts!

Atceroties Jurģi, deniņos iedūra trula sāpe kā nenoasiņāts bultas gals. Un tāds pats durklis ieurbās arī krūtīs, vēl vairāk samazinot skābekļa rezerves jau tā bez gaisa smokošajās plaušās. Tieši Jurģa dēļ man te tagad draudēja bojāeja. Vai zināt, ka nosalušie pirms nāves nejut nekādas sāpes vai citas mocības? Vienkārši iemieg un... nepamostas. Salda nāve, tā teikt.

“Ha! Droši vien tikpat salda kā Žanetes lūpas!” manā galvā kāds indīgi piezīmēja, un smadzenes, uz atmiņām reaģējot, projicēja prātā skatu, ko pirms dažām stundām bija nācies ieraudzīt videozvanā no draudzenes Daivas. Viņa bija apstaigājusi kolēģus ar mērķi nodot telefoniskus sveicienus un uzmundrinājuma vārdus vājiniecei, kurai saaukstēšanās dēļ gāja secen biroja ballīte par godu ķīniešu Jaunajam gadam. (Paskaidroju: mūsu uzņēmuma lielākie sadarbības partneri ir no Ķīnas, tāpēc nevarējam neatzīmēt, jo – kurš gan laidīs garām iespēju par brīvu paballēties?) Šie vēlējumi, kā jūs droši vien nopratāt, tika adresēti man. Diemžēl arī Daivai nebija ne jausmas, ka ne

visi kolēģi vēl man drīzu izveseļošanas. Tie divi noteikti klusībā cerēja, ka mājās nosmakšu savās krēpās. Viņiem, visticamāk, pat ne pārdrošākajos sapņos nerādījās, ka izdosies mani novest teju līdz sirdstriekai. Vismaz es nu pilnīgi noteikti nebiju gatava ieraudzīt ko tāāādu, kad Daiva, staigādama pa mūsu vairākstāvu ofīsu, pavēra Žanetes kabineta durvis, meklējot nākamo laimes vēlētāju.

Īsāk sakot, kad atvērās durvis, Daivas un, par nožēlošanu, arī manam skatienam atklājās aina, kas mirkli vēlāk noveda mani pie somu pakošanas un pēc tam jau pie tikpat kā drošas nāves, neveiksmīgi tēlojot čukču metāla iglā. Ko tad mēs ieraudzījām? Kabineta saimniece Žanete, uzgriezusi ieejai muguru, sēdēja uz galda, aptinusi savus garos taustekļus kāda vīrišķa viduklim. Pustumsā gan īsti nevarēja saskatīt, kurš kļuvis par šīs zirneklienes upuri, jo abi bija tā aizrāvušies, ka nejaušās skatītājas, proti, mūs, pat nemanīja. Taču, lai gan Daiva ar visu telefonu aši atrāvās atpakaļ gaitenī, es biju paspējusi nopētīt vīrieša rokas uz mūsu grāmatvedes formīgās pakaļas, un man likās, ka vēl aizvien dzirdu, ar kādu žļerkstoņu tie abi... khm!... nēgi apmainās sekrētiem. Fui!

Sasodīts! Sasodīts! Sasodīts! Es biju atpazinusi kreklu, kas klāja spalvainos apakšdelmus. Pati biju to Jurgim uzdāvinājusi Ziemassvētkos. Maigi rozā krāsā ar stilizētiem tumšziliem putniem, kuriem par godu mana mīļotā senči savulaik tikuši pie uzvārda – Ērglis. Tik ekstravaganta apģērba gabala garderobē nebija nevienam no vīrieškārtas kolēģiem, par to biju simtprocentīgi droša, jo atvedu minēto kreklu no pašas modes mekas Milānas.

Jurģis toreiz bija stāvā sajūsmā par dāvanu, jo viņam patika izcelties ar spožām spalvām.

Bet nu šis pateicīgais Ērglis acīmredzot pateicās kādai citai par ko citu. Mērglis!